

На думку А. Макаренка, що «вибуховий маневр» є дуже болісним та педагогічно складним і, використовуючи його, класний керівник вдається до певного ризику. Тому метод «вибуху» в педагогічній практиці варто застосовувати з метою зняття напруження, яке створює конфліктна ситуація. Деякі педагоги переконані, що вчитель не має права створювати конфлікти і застосовувати їх у дитячому колективі, проте інколи метод «вибуху» виявляється найбільш ефективним. Його успішність залежить від ефективного управління класним керівником учнівським середовищем і від розв'язання поставлених перед школярами завдань, і передбачає формування, розвиток і згуртування класного колективу, створення позитивного соціально-психологічного клімату, що сприяє продуктивній спільній діяльності.

Отже, для розв'язання конфліктних ситуацій сучасним класним керівником в учнівському середовищі доцільно і необхідно застосовувати метод «вибуху», оскільки він дає змогу не тільки довести їх до логічного завершення, а й сприяє мінімізації емоційного напруження, збереженню позитивного соціально-психологічного клімату, нормалізації відносин та забезпечує виховання особистості в колективі.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Макаренко А. С. Прапори на баштах / А. С. Макаренко; [ пер. з рос. О. І. Бандури ]. – К. : Молодь, 1988. – 384 с.
2. Макаренко А. С. Педагогические сочинения : в 8 т. / А. С. Макаренко; [ сост.: Л. Ю. Гордин, А.А. Фролов ]. – М. : Педагогика, 1984. – Т. 3. – 512 с.
3. Порохня Л. А. Педагогічна спадщина А. Макаренка: Метод «вибуху» /Л. А. Порохня // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2010. – 29(82). – 10 березня. – с. 74-75.

*Миколишин Т.*

*Науковий керівник –Задорожна О.М.*

#### ПОНЯТТЯ «СТИЛІЗАЦІЯ» В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Однією із іманентних ознак художнього стилю учені називають наявність образних засобів мови – тропів та стилістичних фігур, що побудовані на переносному значенні мовних одиниць. Образні засоби мови викликають у свідомості читача додаткові асоціації, допомагають правильно зрозуміти задум автора. Найцікавішими з наукової точки зору образними засобами мови є стилістичні прийоми. В основі стилістичних прийомів лежать синтагматичні відношення, що виникають між стилістично різноякісними одиницями мови. Оскільки таких одиниць багато, то і стилістичні прийоми можуть бути різні: прийом стилістичної детермінації, інтердепенденція, констеляція тощо. Ми обрали для аналізу теоретичні аспекти найменш дослідженого в українському мовознавстві стилістичного прийому – стилізації. Мета нашої статті – на основі аналізу лінгвістичної літератури з'ясувати семантику поняття «стилізація». Реалізація окресленої мети передбачає виконання наступних завдань: простежити значення терміна «стилізація», окреслити змістотворчу функцію і проілюструвати прикладами кожен тип стилізації.

Дослідження засобів стилізації в художніх творах здійснювали чимало науковців (Т. Ткаченко [6], ОЗадорожна [1]), проте найбільш ґрунтовне теоретичне тлумачення цього терміна подають автори підручника «Стилістика української мови» [5]. Стилізація є одним із стилістичних прийомів мовлення. Л. І. Мацько називає стилізацією «всеохоплююче, свідоме насичення тексту ознаками певного стилю і жанру для створення відповідного стильового враження у читача» [5, с. 385]. Стосовно того, яку мету переслідує автор, стилізація може бути історичною, соціальною, фольклорною, етнографічно-діалектною, поетичною.

У науковій літературі розрізняють стилізацію двох типів: односпрямовану і контрастну. При односпрямованій стилізації всі прийоми добору й організації мовного матеріалу суголосні стилю і жанру твору, відповідають йому і, насичуючи текст, інтенсифікують якість одне враження (піднесення, захоплення, здивування, зацікавлення тощо) [5, с. 385].

При контрастній стилізації спостерігається зіткнення мовних засобів різних стилів і жанрів, різних емоційних оцінок і семантико-функціональних забарвлень. Контрастну стилізацію автори використовують, як правило, для того щоб викликати в читача несподіване, сильне враження, досягти комічного ефекту, іронічної чи сатиричної конотації (наприклад,

діалог Возного з Наталкою у п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка»). Основним прийомом стилізації є добір мовних засобів (переважно лексем) з постійними стилістичними конотаціями, що закріпилися як маркери в результаті стилістичної диференціації мови (емоційні стилістичні системи, неологізми, архаїзми, історизми, діалектизми, просторіччя, ділова лексика, терміни, екзотизми тощо) [5, с. 386]. У підручнику «Стилістика української мови» читаємо, що до прийомів стилізації належать наслідування, імітація, пародіювання, переспіви та переоповіді, використання мовних формул офіційно-ділового та наукового стилів у текстах художнього (транспозиція), специфічних жанрових ритмомелодійних структур (наприклад, з історичних дум, балад, казок) [4, с. 386].

Л. Мацько визначає текстотвірну роль стилізації таким чином: «Стилізація – зумисне спланована і реалізована автором побудова тексту з характерними мовними ознаками, що властиві певній історичній епосі, соціальному середовищу, літературному напрямку, стилю, жанру, школі, індивідуально-авторській манері і які стають об'єктом мовної імітації» [5, с. 385]. Стилізація активізує певні мовні елементи і відповідно до цього може бути кількох видів: історичною, якщо відтворюються типові мовні риси певної історичної епохи; фольклорною, якщо використовуються фольклорні жанри і фольклоризми; народнорозмовною, якщо увиразнюються слова і вислови живої народної мови; соціальною, якщо відтворюється мова певної соціальної групи мовців; прозовою, якщо підкреслюється наслідування якогось жанру [5, с. 385].

Українська сучасна й класична література подає блискучі зразки художньої стилізації: історичної (П. Загребельний, І. Кочерга, Р. Іванчук, К. Басенко, Р. Іванченко, В. Малик, І. Білик, Л. Костенко), народнорозмовної (А. Головка, Гр. Гютюнник, У. Самчук), фольклорної (М. Стельмах, О. Довженко, А. Малишко), етнографічно-діалектної (Г. Квітка-Основ'яненко, М. Коцюбинський, В. Стефанік, М. Черемшина та ін.). Так, історичну стилізацію як художній прийом майстерно використав І. Кочерга у драмі «Ярослав Мудрий»:

*Сильвестр: **Благослови, Господь, державний Київ**, що на горі над голубим Дніпром пильнує мир і всі труди людські, що їх живить земля своїм добром. **Благослови, Господь, твоїх людей**, Не забувай їх в радості і в горі, **оратая**, що в полі ниви оре, **строїтеля**, що камені кладе і розчином скріпляє найміцнішим, **списателя**, що праведним пером скарби словесні в книгу переписує... **Потщитесь, браття**, треба поспішати, щоб книги всі переписати нам, бо скоро князь повернеться із Чюді, де воював і города **воздвиг**, а повернувшись, зараз леє розсудить, чи **много** ми переписали книг. **прилежен-бо** і часто книги **чтяше**. Мов виноград у **золотую чашу** вино словес він проливає в світ [4, с. 1].*

Прикладом народнорозмовної стилізації може бути мова твору Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся»: ***Та що ж то за дівка була! Висока, прямесенька, як стрілочка, чорнявенька, очиці, як тернові ягідки, брівоньки, як на шнурочку, личком червона, як панська розга, що у саду цвіте, носочок так собі прямесенький з горбочком, а губоньки як квіточки розцвітають і меж ними зубоньки, неначе жарнівки, як одна, на ниточці нанизані... усі груди так і обнизані добрим намистом з червінцями, так що разків двадцять буде, коли й не більше, а на шії... та шия ж білесенька-білесенька, от якби з крейди чепурненько вистругана; поверх такої-то шії на чорній бархатці, широкій, так що пальця, мабуть, у два, золотий єднус і у кільці зверху камінець червоненький... та так і сяє!**[2, с. 5-6].* Народнорозмовна стилізація містить діалектизми, просторічні слова, зменшено-пестливі та згрубілі лексеми. Варіантом народнорозмовної стилізації є стилізація під дитяче мовлення, яка вносить у твір елементи наївності, щирості, як-от:

- *Цого сміється? — спитав здивований Гриць.*
- *Нічого, нічого. Може, хочеш іще?*
- *Ні, не хоцу. А що то таке?*
- *То ти того не знаєш? Отто дурний! Та то Єрусалим такий, то дуже добре.*
- *Ой, не дуже добре, — сказав Гриць [7, с. 24].*

Функція етнографічно-діалектної та фольклорної стилізації полягає у створенні колориту того чи іншого регіону України. Автори апелюють до названих видів стилізації з метою показати звичаї та обряди краю, відтворити колорит історичного періоду, зокрема: *Мені, мабуть, довіку буде сниться, як я стою, не піднімаю віч. А ті свати лопочуть про куницю, а та дурепа колупає піч!* [2, с. 17]. Водночас фольклорна стилізація в художньому творі спорадично вживається і з метою

ословлення вічних істин, насущних проблем особистості чи народу: *Полтаво! Засвіт встануть козаченьки. Ти припадеш їм знову до стрепен. Так само засвіт встануть з полуночі. А ти за них, Полтаво, помолись. Лиш не заплаче свої карі очі та Марусенька, як було колись...* [3, с. 26].

Отже, стилізація – високохудожній прийом, котрим послуговуються найталановитіші майстри слова, адже цей засіб мовотворчості потребує від автора не тільки доброго володіння мовою, а й глибокого знання стилів та жанрів, їхніх специфічних рис, розуміння стилістичних норм, законів текстотворення, значення мовних одиниць у незвичних для них контекстах. За словами Л. І. Мацько, лише в такому разі автору вдається досягти мети стилізації — «відтворити ситуацію й умови подій, сформувати локальний і темпоральний колорити, охарактеризувати соціальні чи етнографічні типи персонажів, домогтися бажаного стилістичного ефекту» [5, с. 386]. Перспективою наших наукових студій стане дослідження релігійної стилізації, зокрема переспівів псалмів Давидових Ліною Костенко.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Задорожна О. Задорожна О. М. «Блаженний муж на лукаву не ступає раду» (Лінгвостилістичний аналіз переспіву першого псалма Давидового Тарасом Шевченком) / О. М. Задорожна // Дивослово. – 2014. - № 10. – С. 43 – 45.
2. Квітка-Основ'яненко, Г. Маруся [Текст] : повість / Г. Квітка-Основ'яненко. – К.: Дніпро, 1978. – 163 с.
3. Костенко Л. В. Маруся Чурай / Л. В. Костенко. – К. : Радянський письменник, 1979. – 170 с.
4. Кочерга І. Ярослав Мудрий / І. Кочерга. – Електронний ресурс. – Режим доступу до документа: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printzip.php?id=52&bookid=3>
5. Стилістика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; За ред. Л. І. Мацько. — К. : Вища школа, 2003. — 462 с.
6. Ткаченко Т. В. Засоби стилізації розмовності в прозі Михайла Стельмаха : дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2006. — 196 с.
7. Франко І. Грицева шкільна наука / І. Франко. – К. : Школа ТОВ, 2009. – 240 с.

Микичак С.

Науковий керівник – Сеньовська Н. Л.

### ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ ПЛАСТ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

*Найбільший банкрут в цьому світі - людина, що втратила свій життєвий ентузіазм. (Метью Арнольд)*

Світ, у якому ми проживаємо на даний момент, – складний. І те що, ми спіткали таку проблему, як занепад моральних принципів, є наслідком нашого національного занепаду. Чимало філософів, психологів та педагогів говорили про необхідність формування «морального стержня» особистості. Цей процес неможливий без засвоєння дітьми моральних цінностей, які дають можливість людині оцінювати дійсність та орієнтуватися в ній. Вони є складовою психологічної атмосфери як окремих колективів, так і цілих національних спільнот. Серед громадських організацій України саме Пласт велику увагу приділяє формуванню моральних цінностей особистості як громадянина. « Наш Пласт – це передусім рух молоді; це гра, що виховує добрих громадян і щасливих людей» [ 1, с. 8].

**Мета статті** – аналіз формування світоглядних орієнтирів та духовно-моральних цінностей особистості через Пластову методика виховання.

«Пласт» – скаутська організація України, мета якої сприяти всебічному патріотичному самовихованню української молоді на засадах християнської моралі та формувати свідомих, відповідальних і повноцінних громадян місцевої, національної та світової спільнот і майбутніх провідників українського суспільства. Щоб досягнути цю мету, Пласт розвиває духовні, розумові, соціальні і фізичні прикмети своїх членів; плекає серед молоді традиції її предків і передання та розуміння її історії, культури та національних традицій [2].

Мета Пласту досягається через «життя в Пласті»: тобто, згідно з пластовим світоглядом у щоденному житті, вдома і на сходах, в церкві і у школі, в праці і в науці, в грі і в забаві. «Основою пластування, основою життя в Пласті є гра. Гра, яку молодь грає у своєму гурті під проводом провідників, згідно з точно окресленими правилами. Гра, а не забава. Гра, яка має всі елементи життя в організованому суспільстві. Пластова гра - передусім гра в суспільну